

HANDLINGSPLAN FÖR FÖREBYGGANDE AV SEXUALBROTT I PEDERSÖRE KOMMUN

HANDLINGSPLANEN
UTARBETAD AV ARBETSGRUPP UTSEDD AV KOMMUNSTYRELSEN I PEDERSÖRE
KOMMUN.

2020

Arbetsgruppens medlemmar:

Holmäng Johanna, fullmäktigeordförande i Pedersöre, ordförande

Björklund Emma, ungdomsrådet

Bonde Petter, kultur- och idrottsnämnden

Eklund Åsa, Pedersörenejdens kyrkliga samfällighet

Enqvist Ann-Christine, föreningsrepresentant

Fagerudd Linda, nämnden för utbildning och småbarnspedagogik

Granqvist Britt-Marie, social- och hälsovårdsverket

Kotanen Pia, social- och hälsovårdsverket barnskydd

Rönnqvist Mari-Louise, kultur- och idrottsnämnden

Sundqvist Rolf, utbildningsdirektör och tjänsteman

Barkar Katarina, tjänsteman och sekreterare

Bakgrund och målsättning

Pedersöre kommun accepterar inga former av trakasserier eller kränkande behandling.

Denna handlingsplan inriktas på att förebygga sexuella trakasserier och förhindra sexualbrott. Planen kompletteras även med uppdaterade riktlinjer som används vid misstanke om fysisk misshandel eller sexuellt utnyttjande av minderårig.

(Riktlinjer vid misstanke om fysisk misshandel av barn och sexuellt utnyttjande:

<https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Utbildning-och-barnomsorg/Skolkansliet/Tillampningsdirektiv-med-bilagor/02-Interna-arbetsprocesser/riktlinjer-vid-misstanke-om-fysisk-misshandel-v2.pdf>).

Kommunens övriga planer som berör arbetet mot mobbning, kränkande behandling och planen för jämställdhet och likabehandling finns angivna i bilageföreteckningen.

Genom att öppna upp ögonen överlag och göra det lättare att tillsammans diskutera sexuella trakasserier som fenomen i olika sammanhang kan vi lära oss hur vi ska agera för att identifiera sexuella trakasserier och motverka sexualbrott.

Målet är också att regelbundet arbeta med rutinerna för att förebygga sexuella trakasserier inom alla sektorer.

Uppföljning

Handlingsplanens förslag till det förebyggande arbetet och åtgärder följs upp inom ett år av den arbetsgrupp som utarbetat denna handlingsplan.

Definitioner

Sexuella trakasserier

När barn och unga utsätts för sexuella trakasserier utsätts de för en sexualitet som inte är passande för deras ålder och som kränker den psykiska eller fysiska integriteten. Med sexuella trakasserier avses icke-önskvärt verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur. De kan i allvarligaste fall leda till sexuellt våld och sexualbrott. Typiskt för trakasserier är att de upprepas (det kan också vara fråga om en engångsföreteelse).

Sexuella trakasserier kan komma till uttryck på följande sätt:

- sexuellt insinuerande gester eller miner
- osakligt prat som anspelar på sex, tvetydiga skämt samt kommentarer eller frågor om kroppen, klädseln eller privatlivet
- osakliga meddelanden via olika sociala medier, textmeddelanden, e-postmeddelanden och telefonsamtal med sexuell underton

- fysisk beröring eller närmanden
- förslag eller krav på könsumgänge eller annat sexuellt umgänge
- sexualbrott, såsom våldtäkt, försök till våldtäkt och sexuellt ofredande.

(Källa: Utbildningsstyrelsen 05/06/2019, Handbok för att förebygga och ingripa i sexuella trakasserier i skolor och läroanstalter)

Gromning (grooming på engelska)

Grooming innebär att någon tar kontakt med barn i sexuellt syfte. Det är en brottslig handling och kan beskrivas som "förberedelser till sexuella övergrepp mot barn". Sexuella övergrepp på nätet är ofta icke-fysiska till en början – till exempel att barnet pressas att posera framför en webbkamera – men kan senare övergå till fysiska övergrepp".

(Källa: Rädda barnen)

Sexuella övergrepp

Enligt FN:s barnrättskommitté innebär sexuella övergrepp mot barn att ett barn förmås eller tvingas att delta i någon olaglig eller psykiskt skadlig sexuell aktivitet. Det är också olagligt att använda sig av barn för kommersiellt sexuellt syfte, att framställa ljudinspelningar eller bilder av sexuella övergrepp på barn, barnprostitution, sexuellt slaveri, sexuellt utnyttjande i samband med resor, trafficking, handel med barn och tvångsäktenskap.

Sexuella övergrepp mot barn kan vara både fysiska och icke fysiska.

Fysiska övergrepp kan till exempel vara beröring av barnets privata kroppsdelar, att barnet tvingas ta på en annan persons könsorgan eller olika former av samlag.

Icke-fysiska övergrepp kan vara att barnet tvingas till att titta på ett könsorgan eller visa sin egen kropp, att tala till barnet på ett sexuellt utstuderat sätt, att smygtitta på barnet när det badar eller klär av sig, att tvinga barnet att titta på pornografiska filmer, bilder eller böcker, att exploatera barnet genom att dokumentera de sexuella övergreppen barnet utsätts för eller prostitution.

(Källa:

https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad--kunskap/handbocker/detta_borde_alla_veta_om_sexuella_overgrepp_barn.pdf)

Förebyggande arbete och åtgärder i kommunens egna verksamheter

Avdelningen för utbildning och småbarnspedagogik

- Alla enheter skall ha uppgjort en handlingsplan mot sexuella trakasserier som årligen behandlas.
- Enheternas trivselregler uppdateras vid behov
- Elevkårsverksamhet uppmärksammar temat
- Personalen inom småbarnspedagogik, förskola och skolorna tar upp frågor kring kroppen, gränser och beröring varje termin. Personalen inom småbarnspedagogik, förskola får utbildning i hur de vid oro tar detta till tals. Utbildningen "Ta upp oron" ordnas enligt personalens behov i kommunen.
- Inom småbarnspedagogiken och förskolan används i första hand Folkhälsans direktiv/rekommendationer om trygghetsfostran som tar upp frågor kring kroppen, gränser och beröring med barn. (Se bilaga)
- För grundläggande utbildning och gymnasieutbildning används i första hand; Handbok för att förebygga och ingripa i sexuella trakasserier i skolor och läroanstalter.
- Enheternas personal ges möjlighet att bekanta sig med relevant material som kan stödja arbetet. (t.ex. bifogat material i denna handlingsplan)
- Temaföreläsningar och fortbildning inom området ordnas kontinuerligt. Den centrala målsättningen i fortbildningsverksamheten kring detta tema är att öka personalens kompetens att förebygga och konfrontera sexualbrott mot minderåriga.
- Elevvårdspersonalen bidrar till det förebyggande arbetet genom att årligen se över aktuellt material kring ämnet. Elever och studeranden har rätt till individuella samtal och stöd från elevhälsan.
- Förmannen kontrollerar alltid brottslig bakgrund hos vikarierar anställd längre än 3 månader
- Målsättningen är att en korttidsvikarie inte lämnas ensam i barngruppen.

Kommunens kultur, ungdoms och fritidssektor

Kulturavdelningen följer de lagar och förordningar som gäller för de personer som arbetar med barn och ungdomar.

Vid anställande av ledare för barnverksamhet kontrolleras brottslig bakgrund. Beroende på ledarens utbildning ges information om "ledarrollen" i gruppen. Ledaren skall upplysas om att vara observant på mobbning, fult språk och trakasserier av olika slag inom gruppen. Om möjligt anställs alltid två ledare för gruppen. Detta ger en trygghet för både ledare och barn.

Föreningar erbjuds info-/skolningstillfällen för aktiva ledare. Föreningarna förväntas ta en aktiv roll i kampen mot sexuella trakasserier inom den egna föreningen.

Föreningarna erbjuds infomaterial inom ämnet.

Kulturavdelningen har ett projekt som riktar sig till föreningarna nämligen: "Projekt Tough Love". Det är ett två års respektprojekt vars målsättning är att förebygga problem och

fördomar hos ungdomar inom föreningsverksamhet. Projektet baserar sig på och utförs i samarbete med Locker Room Talk från Sverige. Själva verksamheten kommer i praktiken att utspela sig som så att projektledaren besöker olika föreningar och håller ungefär 15 minuters sessioner med en åldersgrupp i samband med en träning en gång i veckan under åtta veckor. Projektet kommer även att ordna föreläsningar (egna och från Locker Room Talk) både för unga och föräldrar och anordna andra evenemang som tangerar ämnet. Projektet strävar efter att utveckla jämställdhet mellan pojkar och flickor, öka medvetenhet hos ungdomar, uppmuntra dem till att våga vara sig själv och uppmuntra till att våga vara öppna och diskutera om svåra ämnen. Även om sexuella trakasserier inte är huvudämnet i projektet så kommer projektet att tangera relevanta ämnen för förebyggandet av sexuella trakasserier, främst genom uppmuntran till respektfullt beteende, öppenhet och ökad medvetenhet hos ungdomarna. Mer information om verksamheten finns på Locker Room Talks officiella hemsida. (<https://lockerroomtalk.se/>)

Förebyggande arbete hos kommunen samarbetspartners

Föreningar

- Föreningar som ordnar verksamhet för barn och unga och som får bidrag av Pedersöre kommun svarar på ett frågeformulär gällande arbetet med att förebygga och förhindra sexuella trakasserier mot barn och unga inom föreningens verksamhet. Vid behov ger kommun stöd via utbildningar och checklistor som föreningen kan använda sig av.

Församlingar

- Församlingarna i kommunen uppgör för den egna barn och ungdomsverksamheten egna handlingsprogram. Församlingarna ges möjlighet att bifoga ett handlingsprogram.

Frida

- Frida/Kvinnojouren erbjuder terminsvisa stödgrupper för flickor, och enskilda samtal enligt Trappan modellen (utarbetade enligt Röda Korset)
- En referensgrupp bestående av verksamhetsledare Sara Mikander och några ungdomar bildas för att arbetsgruppen för uppgörande av handlingsplan för förebyggande av sexualbrott har möjlighet att bolla med frågor och svar med t.ex. Vad kunde man ha gjort annorlunda? Hur kunde man ha hjälpt? Erfarenheterna från dessa diskussioner användas då handlingsplanen följs upp och revideras efter ett år.

Handlingsplan vid misstanke om sexualbrott

Man skyldig att göra en anmälan till polisen vid misstanke om att barn far illa.

- a) Polisanmälan görs
- b) Barnskyddsanmälan görs

Man skall INTE berätta för vårdnadshavarna vid misstanke om brott i hemmet, myndigheterna kontaktar familjen. Om man får veta eller misstänker att någon blivit utsatt för övergrepp är det viktigt att med tanke på eventuell utredning att dokumentera ordagrant det som barnet berättar, det man sett eller hört. Om den som misstänks är anställd skall man också ta kontakt med den personens förman. Vid diffusa och svårbedömda fall kan man ta kontakt med barnskyddet för konsultation.

Närmare instruktioner om hur man skall handla vid misstanke om sexualbrott finns i dokumentet:

Riktlinjer vid misstanke om fysisk misshandel och sexuellt utnyttjande av barn.

Bilagor och länkar

Förslag på material som lämpar sig att användas för barn inom småbarnspedagogiken:

”Stöd barnets utveckling”:

https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/f930f453-vaestoliitto_a1_juliste_ru2-20-malli.pdf

“Vad är det som händer i min kropp?”:

https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/8af3a65b-a3_turvataito_ru_pieni.pdf

“Nyfiken på sexualitet”

<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/6b5aef44-nyfikenpasexualitet-natet-28-11-19lopullinen.pdf>

Förslag på material att använda med åldersgruppen 7 – 12 år:

“Vad är det som händer i min kropp?”:

https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/98f6de41-alakoulu_a1_juliste_ruotsi_pieni_lopullinen.pdf

”Alla har rätt att bestämma över sin kropp”:

https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/8af3a65b-a3_turvataito_ru_pieni.pdf

Förslag på material för åk 7 - 9 och andra stadiet:

Av Utbildningsstyrelsen utarbetat: <https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/handbok-att-forebygga-och-ingripa-i-sexuella-trakasserier>

Övriga tips:

Organisationen Rädda Barnen har tagit fram ett informationsmaterial under rubriken "Stopp min kropp". Materialet är omfattande och lämpar sig för barn i olika åldrar, för föräldrar och professionella:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/stopp-min-kropp/>

En stor del av sexuella trakasserier sker via nätet och det finns ett bra material som heter #nätsmart som passar bra för grundskolan och föräldrar. Detta är också Rädda barnens material och ingår i "Stopp min kropp"-konceptet:

https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad--kunskap/handbocker/natsmart_radda_barnen.pdf

Befolkningsförbundets kampanj för en trygg hobby och idrott:

<https://www.etoleyksin.fi/sv/>

Information och länkar gällande brottsregisterutdrag:**Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn**

(Organisationer som ordnar frivilligverksamhet kan under vissa förutsättningar kontrollera den brottsliga bakgrunden hos frivilliga.)

- <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20140148>
- <https://www.suomi.fi/service/straffregisterutdrag-for-frivilligsarbete-med-barn-rattsregistercentralen/94d3d7b3-5346-4786-9699-4ee20860aea1>

Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

(Utdrag om brottslig bakgrund betyder straffregisterutdrag som företes för arbetsgivaren eller tillståndsmyndighet när personen skall arbeta med minderåriga.)

- <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020504>
- <https://www.suomi.fi/service/utdrag-om-brottslig-bakgrund-rattsregistercentralen/8ac8873e-708f-4d01-b7bb-65e44fccd631>

Bilagor:

Bilaga 1: Borgå stifts handlingsprogram 2019 för förebyggande och bemötande av sexuella trakasserier och övergrepp

Bilaga 2: LFF:s handlingsplan för bemötande av sexuella trakasserier i barn- och ungdomsarbetet

Bilaga 3: Trygga i församlingen – riktlinjer för att förebygga sexuella trakasserier, kränkande handlingar och ovälkommet bemötande

Bilaga 4: Utbildningsstyrelsens Handbok för att förebygga och ingripa i sexuella trakasserier i skolor

Bilaga 5: Välfärdsplan för barn och unga 2016-2019 (regional)

Bilaga 6: Frågeformulär till föreningar i Pedersöre kommun gällande sexuella trakasserier

Bilaga 6

Frågeformulär till föreningar i Pedersöre kommun gällande sexuella trakasserier

Pedersöre kommun har uppgjort en handlingsplan för att förebygga sexuella trakasserier och förhindra sexualbrott (se <https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Beslut-och-politik/Handlingsplansexualbrott.pdf>). Genom att öppna upp ögonen överlag och göra det lättare att tillsammans diskutera sexuella trakasserier som fenomen i olika sammanhang kan vi lära oss hur vi ska agera för att identifiera sexuella trakasserier och motverka sexualbrott. Målet är också att regelbundet arbeta med rutinerna för att förebygga sexuella trakasserier inom alla sektorer.

De föreningar som ansöker om föreningsbidrag/verksamhetsbidrag ombeds svara på ett frågeformulär. Frågeformuläret innehåller frågor om föreningens arbete för att minska riskerna för sexuella trakasserier men enkäten innehåller också frågor om vilket stöd som eventuellt behövs i arbetet för att minska riskerna gällande sexuella trakasserier. Målet är att alla sektorer regelbundet ska arbeta med rutinerna för att förebygga sexuella trakasserier.

Förening:

Datum:

Svaren givna av: _____

1. Har ni undersökt om det finns risk för sexuella trakasserier?

Ja Nej Ej relevant

2. Har åtgärder för att förhindra sexuella trakasserier vidtagits?

Ja Nej Ej relevant

3. Är det tydligt vem som har skyldighet att påbörja en utredning, vid kännedom om sexuella trakasserier?

Ja Nej Ej relevant

4. Finns riktlinjer för att förhindra sexuella trakasserier? Det kan till exempel vara en policy som visar att föreningen inte accepterar sexuella trakasserier.

Ja Nej Ej relevant

Om svaret är ja. Sänd gärna in riktlinjerna till e-post:

5. Finns tillräckligt med kunskap i föreningen om hur utreda och förebygga sexuella trakasserier?

Ja Nej Ej relevant

6. Vilket stöd behöver ni i er föreningen gällande arbetet med att förbygga och förhindra sexuella trakasserier?

Kommentarer: